

KLAGANDE

Jaktkritikerna, 802441-4370

c

MOTPART

Länsstyrelsen i Gävleborgs län
801 70 Gävle

ÖVERKLAGAT BESLUT

Länsstyrelsen i Gävleborgs läns beslut den 28 juni 2018, dnr 4757-2018,
bilaga 1

SAKEN

Licensjakt efter björn i Gävleborgs län

FÖRVALTNINGSRÄTTENS AVGÖRANDE

Förvaltningsrätten avslår överklagandet.

BAKGRUND

Länsstyrelsen i Gävleborgs län har beslutat om licensjakt efter högst 50 björnar inom länet. I beslutet anges att jakten får bedrivas under tiden 21 augusti – 15 oktober 2018 eller till dess att jakten avlyses. Skälen för beslutet framgår av bilaga 1.

Förvaltningsrätten har den 25 juli 2018 beslutat att avslå Jaktkritikernas begäran om inhibition och diverse ytterligare yrkanden om ålägganden gentemot Länsstyrelsen Gävleborg, särskilda utredningsåtgärder i målet m.m.

PARTERNAS INSTÄLLNING

Jaktkritikerna yrkar att länsstyrelsens beslut ska upphävas.

Föreningen anför sammanfattningsvis följande till stöd för sin talan. Björn är en skyddad art. Undantaget från det strikta skyddssystem som stadgas i art- och habitatsdirektivet kan inte tillämpas eftersom det inte framgår hur beslutad jakt kan påverka gynnsam bevarandestatus i björnens naturliga utbredningsområde.

2017 års inventering visar att björnstammen har en nedåtgående trend och enligt Rovbase är björnpopulationen nere på cirka 1 800 björnar. Detta är en minskning jämfört med år 2013 då det fanns cirka 2 800 björnar i Sverige. Minskningen beror främst på att jaktuttaget har ökat genom licensjakt, skyddsjakt samt illegal jakt. Gynnsam bevarandestatus är ett statiskt, begränsat och instrumentellt sätt att se på djur, det vill säga att endast så få rovdjur som möjligt tolereras utan att arten utrotas. Det är inte förenligt med ett hållbart bevarande av den biologiska mångfalden på sikt.

Eftersom björnen är en art som reproducerar sig långsamt bör björnförvaltningen drivas på ett adaptivt sätt. Den beslutade licensjakten medför ett onödigt lidande för björnen och står därmed i strid med jaktlagen.

Den naturkatastrof som pågår med värme, torka, brist på föda, skogsbränder, brandrök och föroreningar kan medföra oöverskådliga skador och miljökonsekvenser. Det finns andra lämpliga lösningar för att begränsa björnens skadeverkningar, såsom att sätta upp stängsel och använda elektronik med skrämseleffekt. Sammanfattningsvis är kriterierna för licensjakt inte uppfyllda.

Länsstyrelsen anser att överklagandet ska avslås.

SKÄLEN FÖR AVGÖRANDET

Tillämpliga bestämmelser m.m.

Av 3 § första stycket jaktlagen (1987:259) framgår att björn och annat vilt är fredat och får jagas endast om detta följer av jaktlagen eller av föreskrifter eller beslut som har meddelats med stöd av lagen.

Av 23 c § jaktförordningen (1987:905) framgår att förutsättningen för att licensjakt efter bl.a. björn ska kunna tillåtas, är att det inte finns någon annan lämplig lösning och att jakten inte försvårar upprätthållandet av en gynnsam bevarandestatus hos artens bestånd i dess naturliga utbredningsområde. Jakten måste dessutom vara lämplig med hänsyn till stammarnas storlek och sammansättning samt ske selektivt och under strängt kontrollerade former. Bestämmelsen i 23 c § jaktförordningen ska tolkas mot bakgrund av motsvarande bestämmelser i rådets direktiv 92/43/EEG av den 21 maj 1992 om bevarande av livsmiljöer samt vilda djur och växter (art- och habitatdirektivet).

Enligt art- och habitatdirektivets artikel 1 i anses en arts bevarandestatus vara gynnsam när uppgifter om den berörda artens populationsutveckling visar att arten på lång sikt kommer att förbli en livskraftig del av sin livsmiljö, och artens naturliga utbredningsområde varken minskar eller sannolikt kommer att minska inom en överskådlig framtid, och det finns, och sannolikt kommer att fortsätta att finnas, en tillräckligt stor livsmiljö för att artens populationer ska bibehållas på lång sikt.

EU-domstolen har i en dom den 14 juni 2007 i mål C-342/05 (Europeiska kommissionen mot Finland) uttalat att undantagsbestämmelserna i artikel 16.1 i direktivet ska tolkas restriktivt och att den myndighet som fattat beslutet har bevisbördan för att nödvändiga förutsättningar föreligger för varje undantag. Medlemsstaterna ska säkerställa att varje åtgärd som påverkar skyddade arter endast tillåts genom beslut som är noggrant och tillräckligt motiverade och som hänvisar till de skäl, villkor och krav som anges i artikel 16.1 i direktivet.

Av den allmänt tillämpliga proportionalitetsprincipen, som också slagits fast av EU-domstolen inom artskyddsområdet (se dom i mål C-76/08, Europeiska kommissionen mot Malta), följer att det undantag från skyddssystemet som en medlemsstat har för avsikt att göra, ska stå i proportion till de behov som motiverar undantaget.

Förvaltningsrättens bedömning

Fråga i målet är om länsstyrelsen har visat att kraven för att fatta beslut om licensjakt på sätt som skett är uppfyllda.

Syftet med den beslutade jakten och annan lämplig lösning

Till skillnad från när det är fråga om skyddsjakt så finns det varken i 23 c §

jaktförordningen eller i artikel 16.1 e i art- och habitatdirektivet något särskilt syfte angivet som ska vara uppfyllt för att ett beslut om licensjakt ska kunna meddelas. För att det ska vara möjligt att göra en bedömning av om det finns någon annan lämplig lösning eller om undantaget från skydd mot jakt är proportionerligt måste det emellertid finnas ett syfte med licensjakten. Vid prövningen av undantag från det strikta skyddssystemet får det anses ligga inom en överprövande domstols kompetens att göra en prövning av om det syfte som beslutsmyndigheten har angett är acceptabelt i sig (se HFD 2016 ref. 89 och Kammarrätten i Stockholms dom den 14 november 2014 i mål nr 3273-13).

Förvaltningsrätten tar därmed ställning till om de syften som länsstyrelsen har angett till stöd för licensjakten kan anses acceptabla i sig.

I beslutet anger länsstyrelsen i huvudsak följande vad gäller syftet med licensjakten. Syftet med licensjakten är att begränsa björnstammens tillväxt i enlighet med beslutad förvaltningsplan. Skadorna av björn varierar från år till år. Dock medför en tät björnstam att risken för ekonomiska skador och negativa socioekonomiska konsekvenser ökar, risken ökar även för incidenter där människor kan komma att skadas av björn. Licensjakten är ett viktigt verktyg för att minska björnens påverkan på tamdjur, bibehålla deras skygghet för människor. Därtill framgår det att länsstyrelsen genom sin förvaltning har ambitionen att bibehålla en fortsatt hög acceptans för björn och att stärka lokalbefolkningens delaktighet i rovdjursförvaltningen.

Vad gäller andra lämpliga lösningar för att uppnå de angivna syftena med licensjakten så har länsstyrelsen framfört att förebyggande åtgärder såsom stängsling och skrämsel inte är tillräckligt effektiva eller inte är möjliga att genomföra på en skala som omfattar ett helt län eller en hel björnpopulation på sikt. Om licensjakt inte beviljas så är alternativet främst att genomföra

skyddsjakter men det leder till höga för samhället, minskad acceptans gentemot björn och en ökad oro bland befolkningen.

Förvaltningsrätten anser att de syften med licensjakten som beskrivs är acceptabla syften och att licensjakten får anses vara ändamålsenlig i förhållande till syftena. Utifrån den beskrivning som görs av förekomst av björn i länet och redovisningen av vilka överväganden som gjorts rörande annan lämplig lösning för att uppnå de syften som anges i beslutet finner förvaltningsrätten att det inte finns någon annan lämplig lösning än licensjakt.

Gynnsam bevarandestatus

En av förutsättningarna för att licensjakt ska kunna beviljas enligt jaktförordningen är att jakten inte försvårar upprätthållandet av en gynnsam bevarandestatus hos arten i dess naturliga utbredningsområde. Jaktkritikerna har ifrågasatt de senaste inventeringsresultaten och användningen av kriteriet gynnsam bevarandestatus.

I propositionen En hållbar rovdjurspolitik (prop. 2012/13:191 s. 40 f.) föreslog regeringen att målen för björnstammen i Sverige är att referensvärde för gynnsam bevarandestatus ska vara 1 100- 1 400 individer, och björnens referensvärde för gynnsam bevarandestatus när det gäller utbredningsområdet i Sverige ska vara den Norrbottens, Västerbottens, Jämtlands, Västernorrlands län samt delar av Dalarnas, Gävleborgs och Värmlands län.

Regeringen uttalade att Naturvårdsverket bör ange referensvärdet för gynnsam bevarandestatus inom det föreslagna intervallet. Referensvärdet får där efter inte underskridas (a. prop. s. 34). Riksdagen beslutade i enlighet med regeringens förslag (2013/14:MJU7).

Naturvårdsverket har med stöd av 5 § förordningen (2009:1263) om förvaltning av björn, varg, järv, lo och kungsörn fastställt miniminivån för årliga

föryngringar i Gävleborg till 25, motsvarande 250 björnar och i hela landet till 140 föryngringar (NV-00552-14). Av Naturvårdsverkets delegeringsbeslut avseende björn framgår att inventeringen för perioden 2012-2016 visade att mellersta rovdjursförvaltningsområdet har berörts av 50 föryngringar, vilket motsvarar 500 björnar (NV-02617-18).

Länsstyrelsen har i enlighet med 7 § förordningen (2009:1263) om förvaltning av björn, varg, järv, lo och kungsörn beslutat om en rovdjursförvaltningsplan för länet. Av den framgår i huvudsak att förvaltningsnivån i Gävleborgs län ska vara 36 föryngringar d.v.s. 360 björnar.

Av underlaget i målet framgår att björnstammen i Gävleborgs län uppskattas till ungefär 411 individer efter den inventering som skedde år 2017, med avräkning för björnar som sköts under förra årets licensjakt och de som dött pga. skyddsjakt eller trafikolyckor.

Förvaltningsrätten finner inte skäl att ifrågasätta angivna inventeringsuppgifter, vilka måste vara utgångspunkten i bedömningen av om den beslutade licensjakten efter björn försvårar upprätthållandet av en gynnsam bevarandestatus. Förvaltningsrätten konstaterar att björnpopulationen såväl nationellt som regionalt överstiger de av Naturvårdsverkets beslutade referens- och miniminivåerna. Länsstyrelsen har också i sitt beslut på ett tydligt sätt redogjort för hur man kommit fram till den beslutade kvoten. I den beskrivningen har man fört ett resonemang i vilket man visar att man tagit hänsyn till olika faktorer som påverkar björnsstammens storlek och vilken effekt det beslutade jaktuttaget kan förväntas få i förhållande till möjligheten att fortsatt upprätthålla en gynnsam bevarandestatus för arten. Överväganden har också gjorts i förhållande till inom vilka områden jakt ska få bedrivas och kvoten är anpassad i förhållande till förutsättningarna i de olika områdena.

Det har inte framkommit något som tyder på att det beslutade jaktuttaget om

högst 50 björnar inom Gävleborgs län medför att Naturvårdsverkets riktlinjer i nämnda delar riskerar att underskridas, detta gäller även med beaktande av sommarens skogsbränder. Förvaltningsrätten bedömer därför att den beslutade licensjakten inte försvårar upprätthållandet av en gynnsam bevarandestatus hos björnens bestånd i dess naturliga utbredningsområde, varken regionalt eller nationellt. Vad Jaktkritikerna har anfört i överklagandet motiverar ingen annan slutsats. Likaså har det inte framkommit något som visar att björnstammen är genetiskt sårbar eller att nu beslutad licensjakt på annat sätt riskerar björndjursstammens sammansättning. Förvaltningsrätten finner därför att jakten är lämplig med hänsyn till björndjursstammens storlek och sammansättning.

Selektiv jakt under strängt kontrollerade förhållanden

Det överklagade beslutet innehåller tidsmässiga och geografiska avgränsningar. Beslutet innefattar också en rad villkor för björnjakten som i huvudsak motsvarar de villkor som slås fast i Naturvårdsverkets författningssamling 2010:7 om föreskrifter och allmänna råd för länsstyrelsens beslut om licensjakt efter björn.

Slutsats

Förvaltningsrätten finner sammanfattningsvis att länsstyrelsen har grund för sitt beslut om licensjakt efter högst 50 björnar eftersom samtliga kriterier för licensjakt bedöms vara uppfyllda. Den beslutade licensjakten bedöms vara proportionerlig i förhållande till björndjursstammens storlek och sammansättning samt med hänsyn till de syften som angetts för jakten. Jaktkritikernas överklagande ska därför avslås.

HUR MAN ÖVERKLAGAR

Detta avgörande kan överklagas. Information om hur man överklagar finns i formulär DV 3109/1 C (se bilaga 2).

lagman

I avgörandet har även nämndemännen S , S
och deltagit.

 har föredragit målet.

Länsstyrelsen
Gävleborg

Enheten för natur och vilt

@lansstyrelsen.se

BESLUT

2018-06-28

1 (31)

Dnr 4757-2018

Licensjakt efter björn i Gävleborgs län 2018

Beslut

Länsstyrelsen Gävleborg beslutar om licensjakt efter högst 50 björnar i Gävleborgs län 2018.

Länsstyrelsen beslutar med stöd av Naturvårdsverkets föreskrifter och allmänna råd för länsstyrelsens beslut om licensjakt efter björn (NFS 2010:7 och NFS 2014:3) att licensjakt efter björn får bedrivas med hjälp av anmäld åtel, se nedan angivna villkor.

Länsstyrelsen beslutar med stöd av 15 a § andra stycket jaktförordning (1987:905) att under licensjakten 2018 tillåta användning av halvautomatiska vapen med magasinkapacitet som överstiger två patroner.

Länsstyrelsen beslutar med stöd av 59 § jaktförordning (1987:905) att detta beslut ska gälla utan hinder av att beslutet överklagas.

Villkor

Jakttid

Jakten får bedrivas från och med den 21 augusti 2018 till dess att jakten avlyses, dock längst till och med den 15 oktober 2018. I enlighet med 9 § jaktförordning (1987:905) får björn endast jagas under tiden fr.o.m. en timme före solens uppgång till två timmar före solens nedgång.

Hur många djur som får fällas och var

Länet är indelat i två jaktområden, se bilaga 2. Jakten omfattar 40 respektive 10 björnar, totalt 50 björnar, enligt den områdesindelning som framgår nedan.

FÖRVALTNINGSRÄTTEN I LULEÅ	
2018-07-24	
Målnr:	1941-18
Aktbil:	3 Enhet. 1

Delområde 1: De delar av länet som ligger väster om väg 83 fr.o.m. länsgränsen mot Västernorrland t.o.m. Lilltjära strax söder om Kilafors samt de delar av länet som ligger väster om väg 272, från Lilltjära söderut t.o.m. Dalälven.

Högst 40 björnar får fällas i delområde 1.

Delområde 2: De delar av länet som ligger öster om väg 83 fr.o.m. länsgränsen mot Västernorrland t.o.m. Lilltjära strax söder om Kilafors samt de delar av länet som ligger öster om väg 272, från Lilltjära söderut t.o.m. Dalälven.

Högst tio (10) björnar får fällas i delområde 2.

Vilka djur som får fällas

Samtliga björnar med undantag för björnhona som åtföljs av ungar samt ungar som följer björnhona (oavsett ungarnas ålder). Länsstyrelsen rekommenderar att årsungar inte fälls.

Vilka som får utföra jakten

Person som har jakträtt inom de jaktområden som omfattas av detta beslut får delta i jakten.

Jakt får inte bedrivas utan att en ansvarig jaktledare är utsedd vid varje jakttillfälle, se vidare under jaktledarens ansvar.

Uppgifter om aktuell tilldelning samt anmälan om fälld eller påskjuten björn

Den som jagar björn ska hålla sig informerad om hur många djur som återstår av tilldelningen i det område där björnjakt bedrivs. Observera att den som av oaktsamhet inte hållit sig informerad kan komma att dömas till ansvar för jaktbrott eller grovt jaktbrott enligt 43 eller 44 §§ jaktlag (1987:259).

För båda delområdena:

Anmälan till länsstyrelsen om fälld eller påskjuten björn ska ske *snarast, senast inom en timme efter att björnen fällts eller påskjutits*.*

* Påskjutning definieras enligt Naturvårdsverkets föreskrifter och allmänna råd för länsstyrelsens beslut om licensjakt efter björn (NFS 2010:7) som följer: "Skott har avlossats mot en björn med avsikt att fälla denna men det har inte konstaterats att björnen har träffats av kulan".

För meddelande om *återstående tilldelning*, ring: 010-225 11 99
(telefonsvarare)

För anmälan om *fälld eller påskjuten* björn, ring: 070-241 46 21

För att underlätta och effektivisera informationsspridningen om aktuell tilldelning och/eller avlysning under jakten rekommenderas samtliga jakttagare att utnyttja länsstyrelsens SMS-tjänst. Registrering till SMS-tjänsten görs enligt följande:

Skicka SMS till 073-123 95 38 (om du har svenskt abonnemang)
alternativt 0046731239538 (om du har utländskt abonnemang)

Ange följande meddelande:

Spara(mellanslag)Förnamn(mellanslag)Efternamn(mellanslag)Björnjakt

Förnamn och Efternamn ersätts med jägarens riktiga namn.

Exempel: Spara Anna Andersson Björnjakt

Observera att även om SMS-tjänsten används är jaktledaren skyldig att minst en gång i timmen avlyssna länsstyrelsens telefonsvarare för information om återstående tilldelning.

Vid anmälan om fälld eller påskjuten björn ska följande anges:

1. Namn, adress och telefonnummer till **skytten**,
2. Namn, adress och telefonnummer till **ansvarig jaktledare**,
3. När jakttillfället inleddes och när björnen fällts eller påskjutits (datum och klockslag),
4. Var björnen fällts eller påskjutits (jaktområde enligt detta beslut samt koordinater (RT90) eller plats som går att återfinna på karta 1:100 000),
5. Vilket kön djuret har, om det är möjligt att fastställa.

Avräkning

Påskjuten björn ska avräknas såvida inte kulan från det avlossade skottet anträffas på en plats som utesluter att björnen skadats eller om det på annat sätt vid fältkontroll kan fastställas att björnen inte skadats.

Om björnar fälls med stöd av andra beslut eller dödas på annat sätt under den tid då licensjakt är tillåten ska dessa djur inte avräknas licenstilldelningen.

Björn som påskjuts i ett jaktområde men faller i ett annat jaktområde avräknas i det jaktområde den fallit.

Avlysning

Länsstyrelsen avlyser jakten då det totala antalet djur fällts eller påskjutits och avräknats inom länet eller om jakttiden löpt ut. Länsstyrelsen informerar om avlysningen via telefonsvararen, SMS, pressmeddelande samt på hemsidan (www.lansstyrelsen.se/gavleborg).

Jaktledarens ansvar

1. Ansvarig jaktledare ansvarar för att alla deltagare i jakten känner till villkoren för hur jakten får bedrivas.
2. Jaktledaren ska informera skytten om dennes ansvar att rapportera fälld björn till länsstyrelsen. Rapportering ska ske snarast, senast inom en timme från den tidpunkt som djuret fällts eller påskjutits.
3. Jaktledaren ska inför varje jakttillfälle, och sedan minst varje timme, hålla sig informerad om hur många björnar som återstår av tilldelningen i det område där licensjakt bedrivs.
4. Jaktledaren ska inför varje jakttillfälle försäkra sig om att en hund som är särskilt tränad i att spåra skadat vilt ska kunna finnas på skottplatsen inom högst två timmar från påskjutningen i enlighet med 17 § andra stycket jaktförordning (1987:905). Hund som används vid eftersök av påskjuten björn bör vara särskilt tränad i att spåra björn.
5. Jaktledaren ska före jaktens början informera samtliga jaktdeltagare om villkoren för jakten, kommunikationsbestämmelser, otillåtna skjutriktningar, gränsförhållanden samt om övriga regler som kan behövas för jaktens genomförande. Jaktledaren ska vidare informera om skyldigheten att inneha vapenlicens samt att ha löst statligt jaktkort.
6. Jaktledaren ska informera varje jaktdeltagare om att denne bör vara ansvarsförsäkrad, bör bära röda band eller motsvarande kännetecken under jakten samt att denne årligen före jakten bör ha förvissat sig

om att vapnet är inskjutet och att personen innehar tillräcklig skjutskicklighet för att bedriva jakt efter björn.

7. Jaktledaren ska informera varje jaktdeltagare om riskerna med skadskjutning av björn, uppmana jaktdeltagarna att endast skjuta med stöd och att endast skjuta rena sidoskott mot stillastående björnar. Länsstyrelsen rekommenderar jaktdeltagare att övningsskjuta på björnfigur och avlägga skjutprovet "Björnpasset".

Hundanvändning

Högst två hundar som ställer eller förföljer en och samma björn får användas samtidigt. Länsstyrelsen rekommenderar att hundar inte byts under jakt på en och samma björn och under en och samma dag. Länsstyrelsen vill påminna om 27 § jaktlag (1987:259) som säger att jakten ska bedrivas så att viltet inte utsätts för onödigt lidande. Hänsyn ska också tas till jakthundens välbefinnande enligt 5 § djurskyddslag (1988:534) som säger att djur inte får överansträngas.

Åtel

Licensjakt efter björn får med stöd av detta beslut och 6 § Naturvårdsverkets föreskrifter och allmänna råd för länsstyrelsens beslut om licensjakt efter björn (NFS 2010:7 och NFS 2014:3) bedrivas med hjälp av åtel. Jakt med åtel är endast tillåten vid platser som iordningställts i enlighet med villkoren i detta beslut, se bilaga 3. Upptag av björnspar med hjälp av hund vid en åtel är inte tillåtet.

Åteln ska anmälas skriftligen till länsstyrelsen via post (Länsstyrelsen Gävleborg, 801 70 Gävle) eller via e-post (gavleborg@lansstyrelsen.se). Länsstyrelsen ber eventuella sökande att ta handläggningstider i beaktande och rekommenderar därför att tillstånd om åtling söks minst två veckor före det planerade datumet för påbörjan av åtling.

Åtling får påbörjas tidigast den 15 juli 2018 och först efter medgivande från länsstyrelsen. Anmälan görs på blankett *Ansökan om åtel* (bilaga 4). Ansökan ska innehålla namn, adress och telefonnummer till åtelansvarig, vilken kommun det gäller, exakta koordinater för åtelns placering (RT90) samt datum när åtling ska påbörjas. Länsstyrelsen påminner om att åtel endast får anläggas efter markägarens tillstånd.

Senast den 31 oktober 2018 ska den åtelansvariga återrapportera sina erfarenheter av åteljakten till länsstyrelsen, enligt bifogad blankett - *Rapportering, åteljakt efter björn i Gävleborgs län 2018* (bilaga 5).

Länsstyrelsen vill upplysa om Jordbruksverkets bestämmelser avseende utfodring av vilda djur:

<http://www.jordbruksverket.se/amnesomraden/djur/produkterfrandjur/foderochutfodring.4.207049b811dd8a513dc80003970.html>

Platsundersökning och eftersök av påskjuten björn

Den som påskjutit björn ansvarar enligt 28 § jaktlag (1987:259) tillsammans med jaktledaren för att platsundersökning genomförs tills dess det är fastställt huruvida björnen är skadad eller inte. Den som påskjutit björn ansvarar tillsammans med jaktledaren för att eftersök genomförs om platsundersökningen eller andra omständigheter visat på att den påskjutna björnen är skadad.

Eftersök ska genomföras tills dess:

- a. djuret påträffats dött,
- b. djuret påträffats skadat och avlivats,
- c. kulan från det avlossade skottet anträffas på en plats som utesluter att björnen skadats, eller
- d. djuret inte kan anträffas.

Jaktledaren ska redovisa hur platsundersökning och eftersök har genomförts till länsstyrelsens besiktningspersonal.

Jaktledaren ska på begäran uppvisa skottplatsen för länsstyrelsens besiktningspersonal och tillsammans med denne samt den som påskjutit björnen genomföra en fältkontroll och följa upp vad som skett efter skott. Jaktledaren ska tillsammans med besiktningspersonal dokumentera platsundersökning och eftersök på blanketten "Påskjuten björn – Platsundersökning och eftersök" (bilaga B3).

Länsstyrelsen beslutar därefter om den påskjutna björnen ska avräknas. Påskjuten björn ska avräknas såvida det inte har konstaterats genom fältkontroll att björnen inte har träffats av kulan.

Besiktning av fälld björn

Av länsstyrelsen förordnad besiktningspersonal ska besikta samtliga fällda djur och skriftligt dokumentera hur besiktning (bilaga B2, *Besiktning, provtagning och märkning av fälld/död björn*) samt eventuell platsundersökning och eftersök genomförts då djur påskjutits (bilaga B3, *Påskjuten björn – platsundersökning och eftersök*).

Skytten och jaktledaren ska inom ett dygn från det att djuret fällts uppvisa hela det fällda djuret för länsstyrelsens besiktningspersonal. Om besiktningspersonalen så begär ska skottplats/fallplats omgående uppvisas. Besiktningspersonalen fyller tillsammans med skytten i de blanketter för licensjakt efter björn som tillhandahålls (bilaga B1, B2, B3). Vid besiktning ska skytt kunna uppvisa statligt jaktkort på begäran av förordnad jaktillsynsman. Polis kan komma att vara på plats vid besiktningsstationerna.

Besiktning kommer att ske på nedan angivna besiktningsstationer. Skytten och jaktledaren blir i samband med anmälan om fälld björn anvisade till en besiktningsstation där besiktningen sedan genomförs.

Besiktningsstationer:

Ljusdals kommun: Sveaskogs kontor, Marmavägen 10, Ljusdal

Ovanåkers kommun: Gäddvik 122, 822 92 Alfta

Ockelbo kommun: Stora Enso skogs ägslakteri i Åmot (Bruksvägen, Åmotsbruk)

Besiktningsstationerna är öppna fr.o.m. kl. 06:00.

Samtliga inre organ och könsdelar ska följa med björnen till besiktningen. För att underlätta besiktningspersonalens arbete rekommenderas att skytten sätter in en pinne i munnen på björnen för att hålla den öppen innan likstelheten inträder.

Jaktledaren eller skytten ska vid besiktning fylla i relevanta uppgifter som framgår av blankett "Registrering av fälld/död björn" (bilaga B1).

Till besiktningspersonalen ska skytten och jaktledaren i detalj kunna redogöra för jaktens genomförande. Om GPS-pejl använts på hund som deltagit i jakten ska GPS-logg tas med till besiktningen och på begäran uppvisas för besiktningspersonalen.

Björnskinnet ska märkas direkt vid besiktning och kraniets ägare ansvarar för att märkning av kraniet sker inom sex månader med s.k. transponder (mikrochip), som bevis på att björnen fällts lagligt. För detta används bifogad blankett "Besiktning, provtagning och märkning av fälld/död björn" (bilaga B2). Ansvarig för att märkning sker är björnens ägare. Märkning av skinnet utförs av länsstyrelsens besiktningspersonal vid besiktning. Björn och delar av björn som inte märkts enligt bestämmelserna tillfaller staten.

Hantering av fälld björn

Från alla fällda björnar (inklusive märkta) ska besiktningspersonal ta följande prover som tillfaller staten; 1. Första premolaren (liten kindtand), 2. könsdelar, 3. hårprov, 4. hudprov, 5. muskelprov samt 6. i förekommande fall den största spenen från björnhona.

Proverna används i följande syfte;

1. *Tand* används till åldersbestämning.
2. *Könsdelar* används till studier om könsmognad och reproduktionshistoria.
3. *Hårprov* används för födovalsanalys.
4. *Hudprov* används som reservprov bl.a. för genetiska analyser.
5. *Muskelprov* används för genetiska analyser.
6. *Spene* används för att bestämma om hona varit digivande vid jakten.

Besiktningspersonalen dokumenterar provtagningen på blankett "Besiktning, provtagning och märkning av fälld/död björn" (bilaga B2) och ansvarar för att proverna sänds till Statens veterinärmedicinska anstalt, SVA.

Utöver detta ska även dokumentation av magsäcksinnehåll samt hela tarmen (utan magsäck) skickas in till SVA och ett extra vävnadsprov tas och skickas till Skandinaviska Björnprojektet. Detta för att utföra parasitologiska undersökningar samt som en del i björnforskningen.

Jakträttshavarens rätt till delar av björnen

Under förutsättning att ovan nämnda uppgifter rapporterats, att samtliga prover insamlats samt att jakten i övrigt har skett i överensstämmelse med jaktlagstiftning och med villkoren i detta beslut, tillfaller övriga delar av björnen jakträttshavaren. Det åligger jakträttshavaren att tillvarata den fällda björnen eller, om denne inte vill behålla den, överlämna den till polisen. Jakträttshavaren får överlåta fälld björn till annan.

I händelse av att en fredad björn fälls under björnjakten tillfaller denna staten.

Försäljning av kött, skinn m.m.

Kommersiella aktiviteter som annonsering, köp, byte, försäljning av björnskin, björnkött eller andra delar av björn samt kommersiell förevisning av björn är förbjuden enligt artikel 8.1 i rådets förordning (EG) 338/97 av den 9

december 1996 om skyddet av arter av vilda djur och växter genom kontroll av handeln med dem. Det går att söka om undantag från dessa förbud hos Jordbruksverket. För björnar skjutna i enlighet med detta beslut kan Jordbruksverkets CITES-intyg om undantag från förbudet erhållas från länsstyrelsens besiktningspersonal. Björnens ägare kan då sälja hela eller delar av björnen vid ett tillfälle och till en mottagare. För ytterligare försäljning av delar av björnen krävs nytt/nya CITES-intyg. Om den nye ägaren vill sälja delarna vidare, krävs nytt CITES-intyg från Jordbruksverket. CITES-intyget gäller för handel inom EU.

För export av björn eller produkter av björn till länder utanför EU krävs ett särskilt exporttillstånd från Jordbruksverket. Ytterligare information finns på Jordbruksverkets hemsida:

<http://www.jordbruksverket.se/amnesomraden/djur/olikaslagsdjur/hotadearterci tes.4.7caa00cc126738ac4e880002389.html>

Slakt- och köttthantering

Gällande slakt- och köttthantering hänvisas till Livsmedelsverket (tel. 018-17 55 00) samt till deras hemsida där det finns information om köttthantering, viltslakterier m.m.: <http://www.livsmedelsverket.se/produktion-handel-- kontroll/produktion-av-livsmedel/jakt/>

Bakgrund

År 2017 genomfördes en björnspillningsinventering i Gävleborg och Dalarnas län, inklusive intilliggande län. Inventeringsresultatet från Skandinaviska Björnprojektet (Kindberg och Swenson, 2018) visade att björnstammen i det totala inventerade området bestod av ca 841 björnindivider. Vid en populationsberäkning av respektive län var för sig uppskattades antalet björnar till 508 st i Gävleborg, med ett 95-procentigt konfidensintervall på 463–580 björnar. Av dessa individer delas ett antal björnar med intilliggande län både västerut och norrut, vilket innebär att Gävleborg på egen hand förvaltar färre än 508 björnar inom det egna länet. Inventeringen som genomfördes 2017 har i Gävleborgs län gett ett bra underlag som resulterat i tillförlitliga resultat med förhållandevis små konfidensintervall.

Resultat från björnobsen i Gävleborgs län de senaste sju åren visar ingen signifikant trend, utan björnstammen kan antas vara relativt stabil. Björnobsen bygger på observationer under älgjaktens första sju dagar, vilket för Gävleborgs del oftast infaller efter att årets licensjakt efter björn har avslutats.

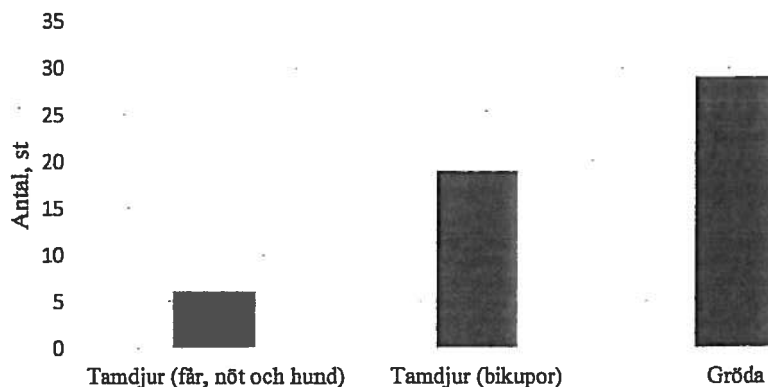
Beräkningar gällande totala antalet björnar i den svenska björnstammen planeras till slutet av 2018/början av 2019 och kommer utföras av Skandinaviska Björnprojektet.

Brunbjörn togs år 2015 upp i den svenska rödlistan och bedöms som nära hotad. Naturvårdsverket angav i en skrivelse till Europeiska unionen år 2013 att referensvärdet för björnens populationsstorlek i Sverige, vilket är den nedre gränsen för att björnstammen ska ha en gynnsam bevarandestatus, är 1 400 individer.

Den 30 oktober 2014 beslutade Naturvårdsverket om fastställande av miniminivåer för björn gällande rovdjursförvaltningsområden och län. I beslutet framgår att miniminivå för björn i Gävleborgs län är 25 föryngringar, vilket motsvarar 250 björnar och hälften av det minsta antalet björnar som ska finnas i det mellersta förvaltningsområdet (dnr NV-00552-14). Naturvårdsverket fastställer miniminivåerna inom ramen för de nationella målen för arten med beaktande av arternas naturliga utbredningsområden. Den 27 november 2014 enades viltförvaltningsdelegationen i Gävleborg om att förvaltningsmålet för björn i Gävleborgs län ska vara 36 föryngringar, vilket motsvarar 360 björnar (dnr 104-7964-14).

Björn orsakar skador i hela länet. Några av de vanligaste skadorna är björnangrepp på ensilagebalar och bikupor (se figur 1). Varje år förekommer även problem med björnar i anslutning till bebyggelse. Framförallt är de centrala delarna av länet drabbade av incidenter kopplade till närgångna björnar. Skador som orsakas av björn är kostsamma för samhället och lämpliga lösningar saknas för en del av de skador som björnarna orsakar. Viltskador orsakade av björn ska i första hand förebyggas genom jakt.

Angrepp på tamdjur och gröda orsakade av björn i Gävleborgs län 2015-2017

Figur 1. Antalet angrepp orsakade av björn mellan åren 2015–2017 var fördelade på sex angrepp på får, nötboskap och hund, 19 angrepp på bikupor samt 29 angrepp på gröda (rovbase.se).

Motivering till beslutet

Nedan följer länsstyrelsens redogörelse för licensjaktens skäl och syften samt vilken omfattning och utformning jakten ska ha för att vara lämplig och ändamålsenlig.

Förekomst av rovdjur kan leda till både negativa och positiva socioekonomiska effekter. Det kan bland annat vara rädsla och oro för den egna säkerheten, men också för skador på tamdjur samt ekonomiska effekter i samband med direkta skador och förebyggande åtgärder. Förekomsten av rovdjur kan även leda till möjligheter i form av turism och jakttillfällen, vilket kan innebära positiva upplevelser och ekonomiska effekter. Länsstyrelsen har genom sin förvaltning ambitionen att hålla en hög acceptans för björn i länet.

Skadorna i länet orsakade av björn varierar från år till år. Med en ökad björnstam ökar också risken för skador och negativa socioekonomiska konsekvenser, detta enligt erfarenheter från områden med tätare björnstammar. Utan en reglering av björnstammen genom licensjakt kommer den enligt beräkningar att växa i storlek, vilket på sikt kan leda till ett ökat behov av skyddsjakt då risken för skador kan antas öka. Detta kan i sin tur leda till höga kostnader för samhället, minskad acceptans samt ökad oro. Den samlade erfarenheten gällande hanteringen av björn i Sverige visar tydligt att reglering av björnstammen genom licensjakt förebygger detta. Risken för incidenter där människor skadas är också större om björnstammen tillåts öka utan en bestandsreglerande licensjakt.

Skyddsjakt för att motverka skador är ett alternativ till licensjakt efter björn. Länsstyrelsen gör dock bedömningen att skyddsjakt inte är ett lämpligt alternativ till licensjakt när det gäller förvaltning av björnstammen. Skyddsjakt innebär att problematiska individer avlägsnas snabbt och effektivt, ofta involveras ett fåtal personer och det tillämpas metoder som vid licensjakt inte är tillåtna. De fällda djuren omhändertas vanligtvis av myndigheterna och rovdjuren ses som skadedjur. Att genomföra ett stort antal skyddsjakter med populationsreglerande effekt skulle vara mycket resurskrävande och kostsamt och är därmed inte en lämplig lösning för att hålla stammen på en nivå som motsvarar länets uppsatta förvaltningsmål.

Andra lämpliga lösningar som används i samband med skador av björn är skrämsel av olika slag samt stängsling. Skrämsel är en åtgärd som ofta har en kort och/eller begränsad effekt på björnar som orsakar skador. Stängsling som åtgärd är ofta effektivare, men trots att stängsling använts som förebyggande åtgärd under många år har det inte resulterat i färre skador på länsnivå. Stängsling bedöms inte heller möjlig att långsiktigt genomföra på en skala som omfattar ett helt län eller en hel björnpopulation.

Länsstyrelsen gör bedömningen att en begränsad och strikt kontrollerad licensjakt är nödvändig för att kunna begränsa och förhindra allvarliga skador som orsakas av björn. Licensjakt är ett viktigt verktyg för att minska björnens påverkan på tamdjur, att bibehålla deras skygghet för människor, att stärka lokalbefolkningens delaktighet i rovdjursförvaltningen samt att öka acceptansen för arten. Licensjakt är även ett viktigt verktyg för att nå det beslutade förvaltningsmålet.

Björnstammen ska förvaltas på ett sådant sätt att det för länet beslutade förvaltningsmålet uppnås. Beslut från viltförvaltningsdelegationen den 27 november 2014 (dnr 104-7964-15) innebär att förvaltningsnivån ska vara 36 föryngringar, d.v.s. 360 björnar i länet. I viltförvaltningsdelegationen ingår representanter för olika intressen i länet samt politiker som representerar allmänheten. Länets förvaltningsnivå är också fastställd med hänsyn till att björnstammen ska förbli en livskraftig population med gynnsam bevarandestatus i dess naturliga utbredningsområde.

När tilldelningen beräknas utgår länsstyrelsen från inventeringsresultatet från spillningsinventeringen 2017, d.v.s. ca 841 björnar totalt i det inventerade området. Ca 508 björnar uppskattades beröra Gävleborgs län och ca 453 björnar berör Dalarnas län. Ett antal björnar har räknats i flera län pga. att spillning från dessa individer insamlats i flera län. Antalet björnar som uppskattningsvis delas med intilliggande län, den totala dödligheten från licensjakten 2017 och skyddsjakt samt björnar som dödats av trafik eller på annat sätt som kommit till länsstyrelsens kännedom samt reproduktion har vägts in i beräkningen av tilldelning.

Anledningen till att tilldelningen blir 50 björnar är att hänsyn måste tas till ovan nämnda parametreer. Uppskattningsvis delar Gävleborg 120 björnar med intilliggande län, varav hälften kan antas tillhöra Gävleborgs björnstam. Det medför att ca 60 björnar måste räknas bort. Utöver det har 31 björnar skjutits under licensjakten 2017 och sex björnar dött pga. skyddsjakt eller trafikolyckor. Det innebär att tilldelningen kan beräknas utifrån 411 björnar. Med en tilldelning på 50 individer närmar sig björnstammen förvaltningsmålet på ett kontrollerat sätt.

Årets jaktuttag på totalt 50 björnar bedöms vara rimligt med hänsyn till ovanstående faktorer. Tilldelningen innebär en betydande ökning i jämförelse med 2017 och beror på att underlaget från 2017 års inventering, som är det mest kompletta faktaunderlaget som tagits fram för länet, visar på en större björnstam i länet än vad som uppskattats tidigare.

Utifrån de statistiska trender som finns för björnstammen i Gävleborg har den varken ökat eller minskat de senaste sju åren och därmed kan antas att

björnstammen redan 2012 var större än vad inventeringarna visade då. Licensjakterna som genomförts i länet de senaste åren har därmed bibehållit stammen på en stabil nivå och avskjutningen har ungefär motsvarat reproduktionen. En tilldelning på 50 björnar innebär att avskjutningen omfattar ett större antal än den årliga tillväxten och kommer i och med det att sänka björnstammen i länet.

För att öka björnjaktens skadeförebyggande effekt i länet införde länsstyrelsen en områdesindelning vid licensjakten 2016. Reaktionerna på områdesindelningen bland de aktiva jägarna har varit övervägande positiva och gränsdragningen tydlig, detta utifrån den enkät som skickades ut efter avslutad jakt 2016. Tilldelningen har fastställts för respektive område för att öka andelen fällda björnar i den östra delen. Det är i den östra delen av länet som de flesta skador på tamdjur och gröda skett och det är den del i länet där få björnar tidigare har fällts. 20 % av årets kvot tilldelas det östra jaktområdet, detta motsvarar högst tio (10) björnar. Tilldelningen i det västra jaktområdet blir därmed högst 40 björnar.

Jakt kan hålla björnstammen på en nivå som inte leder till oacceptabel påverkan på tamdjur eller i övrigt oacceptabla förhållanden i relationen mellan människa och rovdjur. Jakt som ett inslag i beståndsförvaltning av de stora rovdjuren kan därmed minska den negativa påverkan som rovdjuren kan utgöra mot en traditionell livsstil och därigenom inverka på landsbygdens utveckling i stort.

Länsstyrelsen bedömer att licensjakt efter björn kan medges då det inte finns någon annan lämplig lösning för att reglera björnstammen. Jakten sker under strängt kontrollerade former och tillåter björnstammen i mellersta förvaltningsområdet att med fortsatt god marginal förbli en livskraftig population med gynnsam bevarandestatus i artens naturliga utbredningsområde.

Bestämmelser som beslutet grundas på

Beslutet fattas med stöd av 5 b-c, 9 b, 23 c-d och 24 a §§ jaktförordning (1987:905), Naturvårdsverkets beslut om överlämnande av rätten att fatta beslut om licensjakt efter björn till länsstyrelserna inom Norra och Mellersta rovdjursförvaltningsområdena (Ärendenummer: NV-02617-18) samt 10 § jaktlag (1987:259). I beslutet beaktas skyddsreglerna i artikel 12 i rådets direktiv (92/43/EEG) om bevarande av livsmiljöer samt vilda djur och växter, undantagsreglerna beträffande jakt och förvaring av jaktbyte i artikel 16 samma direktiv samt Naturvårdsverkets föreskrifter och allmänna råd för länsstyrelsens beslut om licensjakt efter björn (NFS 2010:7 och NFS 2014:3).

Björn återfinns i bilaga 4 a till EU:s Art- och habitatdirektiv över noggrant skyddade arter beträffande vilka staterna enligt artikel 12 ska förbjuda att

avsiktligt fånga eller döda exemplar i naturen. Enligt samma artikel är det förbjudet att avsiktligt störa dessa arter, särskilt under parnings-, uppfödnings-, övervintrings- och flyttningsperioder. Björnen får enligt 3 § jaktlag (1987:259) endast jagas om det följer av denna lag eller föreskrifter och beslut meddelade med stöd av denna lag.

Art- och habitatdirektivets undantagsbestämmelser har införts i svensk lagstiftning genom 23 a - 29 och 31 §§ jaktförordning (1987:905). I 23 c § första stycket anges de allmänna förutsättningarna för licensjakt:

"Förutsättningen för att licensjakt efter björn, varg, järv och lo ska kunna tillåtas är att det inte finns någon annan lämplig lösning och att jakten inte försvårar upprätthållandet av en gynnsam bevarandestatus hos artens bestånd i dess naturliga utbredningsområde. Jakten måste dessutom vara lämplig med hänsyn till stammarnas storlek och sammansättning samt ske selektivt och under strängt kontrollerade former. Förordning (2009:1265)"

Enligt förarbetena till svensk jaktlagstiftning ska eventuella problem och skador som förorsakas av jaktbart vilt i första hand regleras genom jakt. I propositionen Sammanhållen rovdjurspolitik (prop. 2000/01:57) skriver regeringen att jakt kan hålla rovdjursstammar på en nivå som inte leder till oacceptabla förhållanden mellan människa och rovdjur.

Regeringen anför vidare (prop.2008/09:210) att björnstammen har gynnsam bevarandestatus och att den normala jaktformen därför bör vara licensjakt. En välreglerad jakt kan vara ett sätt att minska rovdjurens påverkan på bytesdjur, att bibehålla deras skygghet för människor, att stärka lokalbefolkningens delaktighet i rovdjursförvaltningen och att öka acceptansen för rovdjur.

I propositionen En hållbar rovdjurspolitik (prop. 2012/13:191) bedömer regeringen att samtliga rovdjursarter i Sverige har uppnått gynnsam bevarandestatus och menar att Naturvårdsverkets möjlighet till delegering av rätten att besluta om licensjakt till länsstyrelserna bör utökas. Regeringen menar att det är viktigt att det i län där miniminivån för en rovdjursart överskrids ges utrymme för en adaptiv ekosystembaserad förvaltning av denna art, så att hänsyn kan tas till bl.a. vikande populationer av bytesdjur och socioekonomiska faktorer.

I den nationella förvaltningsplanen för björn bedömer Naturvårdsverket att licensjakt är en effektiv, kontrollerbar och hållbar del av en aktiv björnförvaltning. Licensjakt kan tillsammans med andra åtgärder såsom bidrag och ersättningar för skador samt samråd och information, bidra till att minska konflikter mellan människa och björn. När inventeringar visar att björnstammen ligger långt över det nationella referensvärdet kan licensjakt

utgöra en av flera åtgärder i förvaltningen för att minska risken för socioekonomiska konsekvenser.

Enligt Kammarrätten i Stockholm är det nödvändigt att det i beslut om undantag från bestämmelserna i artikel 16.1 i Art- och habitatdirektivet anges ett syfte när insamling av djur ska ske, i det här fallet genom licensjakt. Syftet ska vara acceptabelt och undantaget ska vara ändamålsenligt och proportionerligt.

Large Carnivore Initiative for Europe (LCIE) har på EU-kommissionens uppdrag tagit fram riktlinjer för förvaltning av rovdjur på populationsnivå. Riktlinjerna antogs av kommissionen 2008 och de kan enligt kommissionens bedömning ligga till grund för inriktningen av rovdjursförvaltningen inom EU. I riktlinjerna anges bland annat följande:

From a conservation point of view there is no principle reason why large carnivore populations cannot tolerate some levels of lethal control or be managed under the same type of harvest system as wild ungulates or game birds, provided that the harvest is well managed. Proper management in this case requires effective monitoring of the population size, the setting of appropriate quotas and hunting seasons, and careful enforcement of these regulations.

Länsstyrelsen gör i sitt beslut om licensjakt efter björn en samlad bedömning utifrån de regler och undantagsregler som avses i rådets direktiv (92/43/EEG) om bevarande av livsmiljöer samt vilda djur och växter, det s.k. Art- och habitatdirektivet, vilket implementerats i den svenska jaktlagstiftningen och artskyddsförordning (2007:845). Länsstyrelsen föreskriver i sitt beslut om de villkor som ska gälla för licensjakt efter björn samt de villkor som framgår av Naturvårdsverkets föreskrifter och allmänna råd för länsstyrelsens beslut om licensjakt efter björn.

Information

Efterlevnad av detta besluts villkor är ett krav för att jakt enligt länsstyrelsens beslut ska få bedrivas. Jakt efter björn som inte följer dessa villkor sker utan stöd av beslutet och i strid med fredningsbestämmelserna i 3 § jaktlag (1987:259). Straffbestämmelserna för jaktbrott återfinns i 43 och 44 §§ jaktlag (1987:259).

Länsstyrelsen hänvisar till 31 § jaktlag (1987:259) att jakt inte får ske från motordrivna fortkärfningsmedel samt 10 § jaktförordning (1987:905) om jaktmedel och 11 § Naturvårdsverkets föreskrifter och allmänna råd om jakt och statens vilt (NFS 2002:18) avseende godkända kulgevär.

Jakten ska, enligt 27 § i jaktlag (1987:259), bedrivas så att vilt inte utsätts för onödigt lidande och så att människor och egendom inte utsätts för fara.

Länsstyrelsen vill därmed påminna om att jakten ska bedrivas med största möjliga hänsyn till såväl berörd art som övrig fauna samt rekreationssökande allmänhet och rovdjursturism i länet.

Vid användning av automatiska kameror, exempelvis i samband med åteljakt på björn, behöver tillämpliga bestämmelser i dataskyddsförordningen (General Data Protection Regulation, GDPR) kring insamling och hantering av personuppgifter beaktas. Vidare ska även tillämplig lagstiftning i nya kameraövervakningslagen, som träder i kraft den 1 augusti 2018, beaktas. Ytterligare information finns på Datainspektionens hemsida; www.datainspektionen.se

Du kan överklaga beslutet

Se bilaga 1.

De som deltagit i beslutet

Beslutet har fattats av enhetschef [REDACTED] med handläggare [REDACTED] som föredragande.

[REDACTED]

[REDACTED]

Denna handling är godkänd i länsstyrelsens elektroniska system och har därför ingen namnunderskrift.

Bilagor

1. Du kan överklaga beslutet
 2. Karta över jaktområden 2018
 3. Villkor vid licensjakt efter björn med hjälp av åtel
 4. Anmälan om åtel
 5. Rapportering av åteljakt efter björn i Gävleborgs län 2018
 6. Lathund för dig som deltar i licensjakten efter björn i Gävleborgs län 2018
- B1: Blankett - Registrering av fälld/död björn
B2: Blankett - Besiktning, provtagning och märkning av fälld/död björn
B3: Blankett - Påskjuten björn – platsundersökning och eftersök

Kopia via e-post till

Naturvårdsverket
Statens veterinärmedicinska anstalt, SVA
Viltförvaltningsdelegationen i Gävleborgs län
Länsstyrelserna i mellersta förvaltningsområdet
Skandinaviska Björnprojektet
Viltskadecenter
Jordbruksverket